

# Šimen.

(Vaška slika. Piše Ivan Lah.)

(Dalje.)

## IV. V mestu.

Drugo jutro je stopal Šimen proti mestu. Solnce še ni bilo izšlo, in megla je ležala za vasjo. Ogleдал se je parkrat nazaj na vas. Tam na polju so že orali vaščanje. Slišati je bilo kričanje hlapcev po njivah, sicer pa je bil mir okoliinokoli. Šimen je stopal hitro in veselo. Slišal je, da se pride v mesto v treh urah, in cesta je morala pripeljati naravnost v mesto. Veselo mu je bilo pri srcu . . . Čutil se je prostega. Ko je bil boljbolj oddaljen od vasi, in je nazadnje vas izginila, pa se je prikazal nov svet, široka poljana in cesta po nji. Cestarji so nasipali cesto. Poznali so ga, ker so pogosto zastonj pili pri dedu. Šimen se jih je zbal, da bi ga ne ustavili. Zavil je s ceste na stran in jo mahnil čez polje.

„Kam pa greš, Šimen?“ vpili so cestarji za njim. Šimen se je spustil v tek čez polje in se ni ozrl na cestarje nazaj. Bal se je, da ne povedo dedu, kam je šel. Kmalu je videl cestarje daleč za seboj in zopet je zavil na cesto. Vrgel je čevlje čez ramo, ker je hodil lažje bos. Oblekel se je bil v boljšo obleko, ker je vedel, da so v mestu ljudje lepo oblečeni, in je tudi ded šel v mesto vselej v novih irhastih hlačah in v lepem klobuku.

Za njim je začelo vstajati solnce. Posijalo je izza sv. Križa, in njegova svetloba se je razlila po meglah, da so se svetile kot srebrne. Šimen se je ozrl na sv. Križ. Spomnil se je, kako je pasel pri sv. Križu z vrhovskimi pastirji, kako so kamenjali levlega razbojnika ob križu in kako so nagajali mežnarju s tem, da so hodili bit na zvonove in so metali kamenje v zvonik skozi nizke line. Včasih so se stegli med seboj z biči in palicami. Šimen se je spomnil vsega, in dobro se mu je zdelo, ko je pomislil, kako bo prišel nazaj kot gospod in bo lahko preziral vrhovske pastirje. . . . Megle po planjavi so se začele razhajati, tuintam se je prikazala zelena planjava. Po cesti so drdrali vozovi, drug za drugim, vmes so šli pešci, ženske z jerbasi in kurniki na glavah, moški s koši na hrbtu. Šimen se je spomnil, da mu je pravil nekoč Maslenov Janko, kako se vozi v Ljubljano. Ravno tako mu je pripovedoval: planjava leži v meglah, tam daleč za meglami je mesto, ki se pokaže šele pol ure preje, preden se stopi vanje. Po cesti drdrajo lahki vozovi, vmes pa škripljejo počasi parizarji z lesom obloženi. Pride se do hiše, ki ima na vrhu zvonik, in zvonček se vidi skozi line. — Vse to je prišlo Šimnu na misel, hkrati pa se je bal, da bi ga ne videl kakšen vaščan. Zato je stopal hitro in puščal za seboj obložene pešce. Včasih se mu je zazdelo, da bi se vsedel na soro pri kakem vozu, kot so to delali v vasi. Prijetno bi se bilo peljati. Pa se je zbal voznika in ljudi, pa hitel dalje peš. Solnce je že razgnalo megle po barju. Tam v daljavi

pa so se kopičile megle, in tam je mislil Šimen, za tistimi meglami mora biti Ljubljana. Prišel je do velike hiše, ki ima na strehi majhen lesen zvonik kot dimnik, in zvonček se je videl skozi line. Bilo je videti že vse bolj mestno. Po gosposko so govorili ljudje, ki jih je srečaval. Cesta se je bolj in bolj polnila. Vse je kazalo, da ni daleč mesto. Šimen je dohitel starega moža. Koš je nesel na rami in pipo je kadil. Ozrl se je na Šimna in ga odgovoril:

„Kam pa greš, fant!“

„V Ljubljano“, je odgovoril Šimen in se ga zbal.

„Po kaj pa, saj nič ne neseš na prodaj.“

„Oče nesó, pa se peljejo, jaz grem pa peš, ker ni prostora na vozu“, je lagal Šimen.

Starec je verjel.

„Ali si bil že kdaj v mestu?“ vpraša Šimna.

„Še ne. Zato so me oče vzeli s seboj“, pravi Šimen.

Nekaj časa sta šla molče.

Šimen se je zbal, da bi se ne razkrila na kak način njegova laž in je stopil hitreje.

„Kaj greš naprej?“ vpraša starec.

„Oče so z vozom že naprej“, laže Šimen.

„Pa stopi no, ko si mlad in lahko hodiš; pa srečno!“ reče mož in težko zasope, da se je videlo, kako mu dela hoja težave.

Šimen je stopil hitreje in puščal za seboj vozove in pešce.

Jagnedi ob cesti so delali senco v vročem jutru. Hiše so postajale vedno bolj goste, kočije so drdrale semtertja po cesti. . . . . Megle so se izgubljale. Krim se je pokazal iz njih, lep, črnozelen, kot se je videl od doma. Včasih so pravili, da je za Krimom Rim, zdaj pa se je zdel Šimnu Krim tako blizu. V daljavi se je prikazala pisana množica hiš. Velik cerkven zvonik je molel visoko iznad streh. Nekoč je šel Šimen v gore po koze, in takrat je videl to podobo, in ded je rekel: Vidiš, Šimen, tam-le je Ljubljana! — Ni mu šla ta podoba iz spomina in danes se je je spomnil. Popolnoma kot takrat: hiše, strehe, vse drugo nad drugim, in nad vsem lepi visoki zvoniki. . . .

Šimen je pospešil korake; dolgozaželjeni cilj je bil pred njim.

Prišel je v predmestje. Kako šumenje in vrvenje vozov, ljudi in živali! Šimen je obstal. Slišal je, da je mesto veliko, da se v njem izgubi človek tako, da se še nazaj ne more. Most je bil poln vozov in kmetov. Obstal je na mostu in premišljal. Slišal je večkrat ime neke gostilne, ki mora biti menda blizu semnja. Šimen je mislil, da je v mestu vsak dan semenj, pa še lepši in večji kot v vasi. Ko bi vedel pot do tiste gostilne, bi bilo dobro. Čakal je na mostu in premišljal, kateremu vozu bi sledil, da bi prišel tja. Pogum ga je začel zapuščati, zbal se je in že je hotel nazaj, domov. Začutil je, da je lačen. Gledal je v pisano množico ljudi, zapazil tuintam kak znan obraz in se hitro obrnil v stran.

Kar zapazi tistega starca, ki ga je bil ogovoril na poti.

„Lej ga fanta!“ pravi starec, „kje imaš pa očeta?“

„Zgrešila sva se“, laže Šimen.

„Kaj boš pa zdaj?“

„V gostilni bodo oče“, odgovarja Šimen.

„Pa pojdi tja.“

„Pa ne vem, kje je“, odgovarja Šimen, skoraj jokaje.

„Pa pojdi z menoj, saj grem jaz tudi tja“, mu reče dobri starec.

Šimen je bil zadovoljen.

„Samo, da pridem do semnja“, si je mislil, „potem se bom že izmazal.“

Šla sta s starcem po mestu. Hiše, visoke, lepe, so se vrstile na obeh straneh ulice, in po cesti je bil direndaj, vpitje in drdranje vozov. Šimen je gledal v okna, kjer so bile izpostavljene lepe reči in se je zadeval ob ljudi.

„Vari, da se mi ne izgubiš“, reče starec.

Šimen pa se je ustavljal in ustavljal. Kdo bi se ne? Kaj takega ni videl niti doma na semnju. Ko bi to videli drugi? Ej, kako je vse lepo. Konji, veliki in lepi, da bi se jahalo na njih; vozički, da se vozi; bobni, trobente, vse, kar se otroku včasih sanja, kar se želi samo v mislih in se misli, da imajo takovo reč samo na Dunaju cesarjevi otroci. Vse to bi se kupilo, ko bi bil denar. Pa tam orgljice, lepe in velike, zraven pa take, kot jih je imel sam vaški godec. Da, orgljice. . . .

Starec je prijel Šimna in ga vlekel za seboj. Gnječa je bila velika. Prišla sta do semnja. Bil je tak kot doma, samo mnogo večji in lepši.

„To boš pogledal z očetom“, reče mož, „vidiš, tam-le je pa gostilna, tam dobiš očeta.“

„Da sem le tu!“ pomisli Šimen in molče stopa poleg dobrega starca. Prideta k gostilni in starec reče:

„Jaz grem pogledat na dvorišče, ti pa počakaj tu.“

Odide. Ko se pa vrne čez par minut, ni bilo Šimna več nikjer.

Zastonj ga je iskal mož. Mislil si je, da je morda medtem prišel oče, in da je fant odšel z očetom. Šimen pa je bil medtem že na semnju. Hodil je med belimi šotori in gledal lepe reči. Vse bi bil kupil; pa kaj, ko denarja ni. Začel je premišljati, kako bi ukradel. Šel je tja, kjer je bila največja gnječa. Zrinil se je med ljudi — posegel in — orgljice so bile njegove... Pa kaj bi s samimi orgljicami. Saj so tudi druge reči: domine, piščalke, vse, kar se hoče — in hodil je med šotori in izmikal. . . .

Poldne je zvonilo po mestu, in v Šimnu se je oglašil glad. No, tudi jedi se dobi. Sreča mu je bila mila. Iztaknil je štrukelj stari ženici, ki je imela opraviti z drugimi ljudmi. . . .

Šimen je hodil po semnju — potem je pa izginil. Celo popoldne je hodil po mestu in gledal v izložbe: Ko je prišel za vodo, je izvlekel orgljice in jih poizkusil. Lepo so pele, še lepše kot one, ki so mu jih vzeli. Sedel je na ograji in igral. Pred njim so se ponovile vse tiste sanje, ki jih je sanjal prejšnji večer: kako igra na orgljice, kako gre po svetu in obogati. Pa še vse lepše je bilo. Kdo bi hodil na kmete, kjer ni nič lepega, v mestu je vse lepše. Tu je življenje.

Zmračilo se je . . . . Ljudje so bili izginili, kramarji so pospravili, manjinmanj je bilo kmetiških obrazov.

„Noč bo,“ je pomislil Šimen. Doma je šel spat na kak skedenj ali kozolec, tu so same hiše. Kaj bo? Začelo ga je skrbeti. Šel bi domov, ko bi vedel kam. Šel je dalje ob vodi — povsod mesto in hiše. Nočilo se je boljbolj.

„Prespim noč zunaj“, si je mislil Šimen, „jutri bom pa hodil toliko časa, da pridem na cesto iz mesta.“

Sedel je na klop in igral. Nihče se ni zmenil zanj in za njegovo godbo. Par enakih zamazanih dečkov je prišlo tja in smejali so se mu.

„Fant, od kod pa si?“ ga vpraša starejši.

„Kaj tebi mar!“ odgovori Šimen in dobi zato klofuto, Šimen ga pa sune s čevljem. Začno se pretepavati. Kmalu se jih nabere več, in Šimen stoji sam med njimi. Ozre se — in zbeži. Slaba vest se je budila v njem. Rad bi bil vprašal koga za pot domov, pa se ni upal. Nemirno je hodil semtertja in bal se je noči. Mislil je, kako bo lagal, če ga kdo vpraša, kaj in kako. Rekel bo, da je izgubil očeta, da je ostal v mestu in da ne ve, kakó domov.

Luči so gorele po ulicah, in to je Šimna tolažilo.

„Saj je kot po dnevi“, mislil si je. Bil je truden in zaspal bi bil rad, a vedno je bilo polno ljudi povsod. Prišel je v drevored in sedel na klop. V sladkih sanjah o bodočnosti je zaspal.

Čez čas ga nekdo zbudi. Bil je mož, podoben orožniku, imel je sabljo, a vendar ni bil kot orožniki doma, katerih se je Šimen tako bal.

„Tu se ne spi!“ reče mož.

„Kje pak!“ vpraša Šimen.

„Odkod pa si?“ vpraša mož ošorno.

Šimen ni vedel, ali bi govoril resnico, ali bi lagal.

Začel je lagati, kot si je bil preje izmislil. . . .

„Pojdi z menoj“, reče mož.

Šimna je obšel strah. Takih mōž — se je bal.

Odšla sta po ulicah in ljudje so gledali za njim, kot gledajo na vasi za človekom, ki ga peljajo orožniki.

\* \* \*

Vsa vas se je čudila, kam je zopet izginil Šimen.

V nedeljo so stali ljudje pred županovo hišo. Pripeljala se je po cesti stara kočija s suhim konjem. Spredaj je sedel star voznik, zadaj pa mož s sabljo in ob njem Šimen. Vsi so obdali voz in so vedeli, kaj to pomeni. Peljali so Šimna pred župana. Poklicali so starega Selarja. Šimen je jokal, bal se je deda, vedel je, kaj bo. Uradnik je povedal, da je Šimen lagal, da je s Posavja, peljali so ga tja, ker pa ga tam niso poznali, moral je povedati resnico in pripeljali so ga domov. Stari Selar je hotel pretepstí Šimna. . . Obupan je sedel ded.

„Lepo si začel“, je rekel župan.

Šimen pa se je med tem približal oknu — in v trenutku je bil zunaj. Nekaj ljudi se je zapodilo za njim — a ušel je v gozd.

Čez nekaj dni je prišel Šimen zopet v vas. Povedali so mu, da ga ded ne sme več pretepati. Prišel je domov, in res mu je ded povedal povest o tistem tatu, ki je začel s šivanko in prišel zaradi tatvine na vislice.

„Pred smrtjo je hotel govoriti z materjo“, pravil je ded. „Prišla je mati. Sin je imel že vrv okoli vratu. „Ko bi me bili kaznovali za prvo šivanko“, je rekel sin, „ne bil bi danes na tem mestu.“ Potem so ga obesili. In s teboj bo taka“, je končal ded.

Šimen se je izjokal. On nima matere, da bi ga svarila in učila. In kje je on od šivanke dalje!

Obljubil je, da se poboljša. Nekaj dni je bil res kot izpremenjen in vsi so rekli:

„Zlepa bo boljše kot zgrda. Morda bo kaj iz njega.“

Kar je bil nakradel, je Šimnu ostalo. Imel je domine, zrcalca, piščalke, orgljice, in piskal in godel je, kadar je imel čas. Vabil je k sebi otroke in z njimi dominal ter jim pravil o mestu. Rekel je, da je dobil to vse v mestu zastonj od dobrih gospej. Otroci so verjeli, a doma, ko so to povedali — so jim razložili, da Šimen laže, in — Šimen je bil zopet sam. Zopet ga je vleкло proč, vun iz vasi, v mesto ali po svetu.

„Zdaj bi znal drugače“, si je mislil in spet je sanjal o bogastvu, o svetu, o mestih. Preje je mislil, da je vse končano, da ni mogoče, kot si je bil mislil, pa začelo se mu je zopet dozdevati vse lepše. (Nadaljevanje.)



## Pomlad v gozdu in dolu.



hlo gospodarstvo neusmiljene starke - zime je minulo. In novorojenka, mila kraljica - pomlad, je že poslala svoje lahkokrile sele - lastovke, da naznanijo njen prihod. Mi jih pa radostno pozdravljamo, kličejo jim s pesnikom:

„Lastovke, oj Bog vas sprimi,  
Ki po dolgi ostri zimi  
Priletele ste nazaj  
V mirni naš planinski raj!“

In že nam cvrče pomladni pozdrav in urno letajo semtertja po toplem, mehkem vzduhu. Vse jih z nepopisno radostjo posluša, polje, log, gozd in človek. Mladim in starim utriplje veselo srce. Stari sključeni ded se vzdigne izza peči, kjer je ždel in čepel vso zimo, in stopa ob palici pred hišo, da tudi on pozdravi srčno zaželeno pomlad. Po zraku pa diha prijetno-božajoč, topel vetrec. Kakor privro učenci iz šolskega poslopja po dokončanem pouku, tako hite iz pomlajene zemljice